

ВРЕДАН УЏБЕНИЧКИ КОМПЛЕТ ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ ЗА ПРВИ РАЗРЕД СРЕДЊЕ ШКОЛЕ

Часлав Ђорђевић, др Оливера Радуловић, Мирјана Грдинић, *Књижевност и граматика: приручник за први разред гимназија и средњих стручних школа*, „Венцловић”, Нови Сад, 2013, стр. 393; Мирјана Грдинић, *Књижевност и граматика: збирка задатака према образовним стандардима и нивоима за ученике 1. разреда гимназија и средњих стручних школа*, „Венцловић”, Нови Сад, 2013, стр. 147.

Последњих година у понуди је неколико приручника посвећених средњошколској настави Српског језика и књижевности. Један од основних критеријума којима се воде наставници приликом избора пратеће литературе (уз прописане уџбенике: читанку, граматiku, историју књижевности) јесте – име аутора. Најпоузданији тумачи јесу аутори који су се прекалили и потврдили квалитетом свог наставног рада у школама. Руководећи се тим критеријумом априорно висок вредносни суд могуће је изрећи о новим издањима новосадске издавачке куће „Венцловић” испрофилисане за дидактичку литературу. Реч је о уџбеничком комплету за први разред гимназија и средњих стручних школа чији су аутори Часлав Ђорђевић, Оливера Радуловић и Мирјана Грдинић. Комплет чини приручник *Књижевност и граматика* праћен збирком задатака истог наслова. При том, иако комплементарни, и Приручник и Збирка задатака, могу се користити потпуно самостално, неvezано један за други, у зависности од потреба наставе и процене наставника.

Као аутор школских књига, Часлав Ђорђевић, познат је средњошколским наставницима скоро две деценије (*Интерпретације из наставе књижевности и језика*, 1994; *Књижевност, српски језик, култура изражавања*, у коауторству са Мирјаном Секулић Петровић; *Књижевност и српски језик*, у коауторству са Предрагом Лучићем). Приручник *Књижевност и граматика за први разред гимназија и средњих стручних школа*, публикован 2013, уз Ђорђевића, потписују др Оливера Радуловић, професорка групе предмета из области методике наставе књижевности и језика на Одсеку за српску књижевност Филозофског факултета у Новом Саду, и Мирјана Грдинић, профе-

сорка Српског језика и књижевности у новосадској Гимназији „Јован Јовановић Змај”. Нови (ко)аутори допринели су студиознијој методичко-дидактичкој и прагматичкој разрађености приручника *Књижевност и граматика*.

Као што казује наслов, Приручник садржи две целине. Прва се односи на Планом и програмом прописане садржаје из књижевности, а друга на језичке теме. Уводних стотинак страница посвећено је књижевнотеоријским и естетичким темама покривеним у наставном програму синтагмом – увод у књижевност (тумачење појма уметности, врсте уметности, саоднос: писац – дело – читалац; појам и назив књижевности, проучавање књижевности, структура књижевног дела, књижевни жанрови). Најопсежнију целину чине поглавља посвећена књижевноисторијском прегледу епоха и стилова: „Књижевност старог века”, „Народна (усмена) књижевност”, „Средњовековна књижевност”, „Хуманизам и ренесанса”, „Класицизам”, „Лектира из савремене књижевности”. У оквиру сваког поглавља, указано је на друштвено-историјски и поетички контекст, дати су биобиблиографски увиди, дефинисани књижевнотеоријски појмови, интерпретирано дело и пописана основна литература. На крају сваког тематског блока понуђене су теме за самосталну интерпретацију корисне колико ученицима, којима је приручник намењен, толико и њиховим наставницима. Уз основни текст налазе се, на маргинама страница, садржаји обухваћени насловима: подсети се, сазнај, сазнај више.

Једина опаска на рачун садржаја приручника *Књижевност и граматика* односила би се на употребу појма „књижевно-научне врсте”, који се некритички преузима и устаљује у школској уцбеничкој литератури. (Тешко би било аргументовати шта је „научно” у Доситејевој аутобиографији *Живот и прикљученија*, *Мемоарима* проте Матије Ненадовића, путописима Љубомира Ненадовића, Исидоре Секулић и Раста Петровића, *Дневнику Ане Франк*, есејима Иве Андрића и Исидоре Секулић, на пример.) Иво Тартаља у својој *Теорији књижевности* пише: „Постоји низ књижевних жанрова којима у кругу песништва није место. Узалуд је покушано да се овим жанровима надене заједнички назив. *Дидактичка* (поучна), *моралистичка*, *фактографска*, *нефикционална*, *употребна књижевност*, *књижевно-уметничке врсте* – ниједан од тих назива не покрива цело подручје ван-песничке књижевности, апоетске литературе.” Стога нам се адекватнијим за потребе жанровске класификације у школи чини термин индикатор „прелазне врсте”.

Део Приручника с насловом „Граматика” подељен је на пет поглавља: „Општи појмови о језику”, „Књижевни језик”, „Језички систем и науке које се њиме баве”, „Фонетика са морфологијом и морфофонологијом”, „Правопис”. На маргинама страница објашњени су ученицима непознати, новоуве-

дени појмови, а свако поглавље пропраћено је задацима за проверу знања чија се решења налазе на крају целине посвећене граматички.

Завршне партије приручника чине „Лингвистички појмовник” и „Регистар књижевних појмова” који олакшавају прегледност и сналажење у књизи. Нарочито је вредан „Лингвистички појмовник” који, на једном месту, лексиконски сведено, доноси одреднице корисне приликом усвајања стручне лингвистичке терминологије, али и сумирања научног градива током процеса припрема за провере знања, такмичења и пријемне испите.

И визуелни садржаји иду у прилог методолошко-техничкој разради Приручника. Црно-бели контраст штампе, табеларни прегледи, резимеи, сведеност фотографског материјала и репродукције уметничких дела, не реметећи посвећеност штампаном тексту, одржавају висок ниво читалачке пажње.

Посебно функционална колико за ученике толико и наставнике је збирка задатака *Књижевност и граматика састављена према образовним стандардима и нивоима за ученике првог разреда гимназија и средњих стручних школа* ауторке Мирјане Грдинић (којој је поверена и израда целине из граматике у Приручнику). У уводном делу дате су контролне вежбе којима се проверава знање ученика из Српског језика и књижевности стечено у основној школи – тзв. улазни тест. Другу целину чине вежбе за сваку наставну тему из области књижевности и граматике (језика и правописа): 29 из књижевности и 35 из језика. Сваку вежбу чини двадесетак задатака (најкраћи тест садржи дванаест, најобимнији двадесет осам задатака) разврстаних на четири нивоа: основни, средњи, напредни и такмичарски. Тако конципирана, збирка је корисна ученицима различитих способности и постигнућа. Истовремено, олакшава наставницима праћење напредовања у учењу, проверу и вредновање знања, као и припрему ђака за такмичења из Српског језика и језичке културе и Књижевну олимпијаду. Уз Збирку је посебно одштампана књижица с решењима вежби и укоричени прилог доступан искључиво предметним професорима ради провере знања. Идеја аутора је да се садржај тестова намењених систематизацији градива (шест из књижевности и четири из граматике) сваке године мења како би се свака ученичка генерација с њима сусретала по први пут. Уз тестове систематизације приложена су решења и упутства за прегледање (бодовање и вредновање знања). Циљ аутора збирке задатака *Књижевност и граматика* јесте „да кроз тестове који прате Наставни план и програм гимназија и средњих стручних школа на један занимљив и креативан начин ученици прикажу своје знање.”

Док се чека на имплементацију образовних стандарда за предмет Српски језик и књижевност у средњим школама, издања о којима је реч више су него добродошла колико младим педагозима толико и онима са знатним искуством у средњошколској настави.

Наталија И. Лудошки